

การตั้งชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

สุพรรณิ เรืองสงค์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี รวมถึงศึกษาค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านชื่อวัดมอญในพื้นที่ดังกล่าว ข้อมูลที่ศึกษานำมาจากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัดมอญ ผลการศึกษาพบว่าที่มาของชื่อวัดมอญมี 9 กลุ่ม ได้แก่ 1) การตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้ง 2) การตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้าง 3) การตั้งชื่อวัดตามชื่อหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ 4) การตั้งชื่อวัดตามสถานที่สำคัญ 5) การตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล 6) การตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้ 7) การตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ 8) การตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์สำคัญ และ 9) การตั้งชื่อวัดให้สัมพันธ์กับชื่อวัดอื่น ส่วนค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่สะท้อนผ่านชื่อวัดพบ 5 ประการ ได้แก่ 1) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศบริเวณวัด 2) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและสถานที่โดยรอบ 3) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น 4) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญ และ 5) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัด

นักวิชาการอิสระ

supanee.r25@gmail.com

บทความวิจัย

รับบทความ: 5 ตุลาคม 2564

แก้ไขบทความ: 25 ตุลาคม 2564

ตอบรับ: 9 พฤศจิกายน 2564

คำสำคัญ การตั้งชื่อ วัด มอญ ปทุมธานี

Naming of Mon Temples in Pathum Thani Province

Supanee Ruangsong

Abstract

This article aims to study the naming of Mon temples in three districts of Pathum Thani province: Muang, Sam Khok, and Lat Lum Kaeo, as well as the values and culture reflected through the names. The data were collected primarily through interviews with experts in Mon temples. The results showed that the naming of Mon temples can be divided into nine groups which are 1) naming after local places, 2) naming after constructions, 3) naming after names of persons or groups of individuals, 4) naming after important places, 5) naming for prosperity, 6) naming after plants, 7) naming after geographical features, 8) naming after important events, and 9) naming in relation to other temples. As for the values and local culture reflected, the temples' names reflect 1) the geographical features of the temples' locations, 2) the relation between temples and local places, 3) the history of the local places, 4) the honouring of important figures, and 5) the influence on the modification of temples' name.

Independent scholar

supanee.r25@gmail.com

Research Article

Received: 5 October 2021

Revised: 25 October 2021

Accepted: 9 November 2021

Keywords: Naming, Temple, Mon, Pathum Thani

1. บทนำ

มอญ รามัญ หรือตะเลง ล้วนเป็นชื่อเรียกของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เก่าแก่ชนชาติหนึ่ง แต่เดิมชาวมอญมีถิ่นฐานอยู่ในประเทศอินเดีย ต่อมาได้อพยพเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิทางทิศตะวันตกบริเวณลุ่มแม่น้ำอิระวดีและแม่น้ำสาละวิน มีเมืองสำคัญอยู่ที่เมืองสะเทิมและมีหงสาวดีเป็นเมืองหลวง อาณาจักรมอญถือว่ามีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างยิ่ง แต่ภายหลังที่พม่าเข้ามามีอำนาจเหนือชนชาติมอญและรวมดินแดนของชาวมอญเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ ส่งผลให้ชาวมอญต้องแยกย้ายกระจัดกระจายไปอยู่ตามที่ต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งก็ได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ (माणพ แก้วหยก, 2555, น. 34-37) ปัจจุบันชาวมอญได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ส่วนมากมักจะพบในพื้นที่ภาคกลาง เช่น จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรสาคร ฯลฯ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชาวมอญยังคงเป็นชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์และมีความโดดเด่นทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมทั้งภาษา การแต่งกาย อาหาร และศิลปกรรม นอกจากนี้ชาวมอญยังนับถือพระพุทธศาสนาด้วยความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างมาก ดังจะสังเกตได้จากการรวมกลุ่มเป็นจำนวนมากของชาวมอญเมื่อถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา หรือแม้แต่ประเพณีต่าง ๆ ของชาวมอญก็มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีตักบาตรดอกไม้วัด ประเพณีล้างเท้าพระ ดังนั้นในชุมชนมอญจึงมักจะมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของคนในชุมชน และเป็นสถานที่ดำรงและสืบทอดเอกลักษณ์ของชาวมอญอีกด้วย

วัดมอญมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเชิงรูปธรรมที่แตกต่างจากวัดไทย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชนชาติมอญหรือรูปวาดชาวมอญ

การปรากฏอักษรมอญตามโบสถ์หรือวิหาร เจดีย์มอญที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเป็นการจำลองรูปแบบเจดีย์ชเวดากองและเจดีย์มุนีเขี้ยวซึ่งอยู่ในประเทศพม่า การปั้นหงส์เพื่อใช้ประดับบนยอดเสาภายในวัด เพราะชาวมอญเชื่อว่าหงส์เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์และเป็นสัญลักษณ์สื่อถึงชาติพันธุ์ของตน นอกจากนี้ยังมีธงตะขาบหรือหางหงส์ที่แขวนไว้ในวัดมอญ (วารดา พุ่มผกา และคณะ, 2559, น. 171) ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่ปรากฏในวัดไทย

ด้วยวัดมอญเป็นสถานที่สำคัญ ฉะนั้นเมื่อมีการสร้างวัดจึงจำเป็นต้องกำหนดชื่อเรียก เพื่อเป็นการระบุเฉพาะเจาะจงและเป็นการจำแนกวัดแต่ละแห่งออกจากกัน นอกจากนี้ชื่อวัดยังแสดงถึงความคิด ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสภาพภูมิประเทศโดยรอบที่สะท้อนผ่านการตั้งชื่อ ดังที่ สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และ อัญชลี สิงห์น้อย (2547, น. 12) ได้กล่าวไว้ว่าส่วนใหญ่การตั้งชื่อสถานที่ที่จะกำหนดโดยคนท้องถิ่น มีที่มาจากความนึกคิดที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมที่สถานที่นั้นตั้งอยู่ การตั้งชื่อสถานที่แต่ละท้องถิ่นจึงแตกต่างกันไป ซึ่งการศึกษาเรื่องการตั้งชื่อจะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการตั้งชื่อวัดอยู่จำนวนหนึ่ง เช่น การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร ของนฤมล คงตะโตร (2547) การศึกษาวิเคราะห์ภูมินามของวัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ของพระมหาสุววรรณ เกษจันทร์ (2548) การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด ของกุสุมา สุ่มมาตร (2552) ที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ของอรรถวิทย์ รอดเจริญ (2558) ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ของลำราญ จุช่วย (2559) ภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิตถ์ ของจักรกฤษณ์ อุตุ้ม (2559) การตั้งชื่อวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ของวนิดา ตรีสวัสดิ์ (2561) ภูมินามวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ของวิระวัลย์ ดีเลิศ และคณะ (2564) ฯลฯ

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่ายังไม่มีผู้ใดศึกษาการตั้งชื่อวัดมอญ อีกทั้งผู้วิจัยสังเกตว่าชื่อวัดมอญมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เช่น วัดเกาะเกรียง หากตีความตามการปรากฏของชื่อ ทำให้เข้าใจว่าบริเวณวัดมีลักษณะเป็นเกาะ แต่กลับพบว่าพื้นที่ที่วัดตั้งอยู่มิได้เป็นเช่นนั้น หรือวัดบางตะไนย์ คำว่า ตะไนย์ ไม่ปรากฏคำนี้ในภาษาไทย แท้จริงแล้วคำนี้มีหมายความว่าอย่างไร

จากความน่าสนใจดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตั้งชื่อวัดมอญ โดยเลือกพื้นที่ในอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากจังหวัดนี้เป็นพื้นที่เก่าแก่ที่ปรากฏการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ทำให้ประวัติศาสตร์ของจังหวัดปทุมธานีล้วนเกี่ยวข้องกับชาวมอญแทบทั้งสิ้น นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีชาวมอญอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในอำเภอสามโคก และรองลงมาคือในเขตอำเภอเมืองและอำเภอลาดหลุมแก้ว ส่วนอำเภออื่น ๆ ในจังหวัดปทุมธานีมีชุมชนมอญค่อนข้างน้อย (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2544, น. 26-30) การศึกษาการตั้งชื่อวัดมอญครั้งนี้มีคำถามวิจัยว่าชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานีมีที่มาจากอะไร และสะท้อนให้เห็นค่านิยมและวัฒนธรรมของชาวมอญอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อมบริเวณวัดมอญ รวมถึงจะทำให้เห็นมโนทัศน์ของคนในชุมชนมอญที่สะท้อนผ่านชื่อวัดได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. วัดอุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

2.2 เพื่อศึกษาค่านิยมและวัฒนธรรมของชาวมอญที่สะท้อนจากชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะวัดของกลุ่มชาติพันธุ์มอญเท่านั้น

3.2 ศึกษาเฉพาะชื่อวัดมอญที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ซึ่งครอบคลุมเขตการปกครองทั้ง 24 ตำบล แบ่งเป็นอำเภอเมือง 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลบางปรอก ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบ้านกลาง ตำบลบ้านกระแซง ตำบลบางชะแยง ตำบลบางคูวัด ตำบลบางหลวง ตำบลบางเดื่อ ตำบลบางพูน ตำบลบางกะดี อำเภอสามโคก 9 ตำบล ได้แก่ ตำบลเชียงรากใหญ่ ตำบลเชียงรากน้อย ตำบลคลองควาย ตำบลท้ายเกาะ ตำบลบางเตย ตำบลบางโพธิ์เหนือ ตำบลบ้านจั่น ตำบลบ้านปทุม และตำบลสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ่อเงิน ตำบลคูขขวาง ตำบลระแหง ตำบลคูบางหลวง และตำบลหน้าไม้

3.3 รายชื่อวัดที่นำมาศึกษามาจากบทความเรื่องรายชื่อบุคคลมอญในประเทศไทย ของมาณพ แก้วหยก (2555) ในหนังสือปทุมราชมัญญธานี ซึ่งผู้เขียนบทความดังกล่าว เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญที่ได้รวบรวมรายชื่อบุคคลมอญทั่วทั้งประเทศไทย

3.4 การศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญมาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับที่มาของชื่อวัดเท่านั้น จะไม่พิจารณาถึงที่มาของภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด และจะศึกษาเฉพาะวัดที่สามารถสืบค้นถึงที่มาของชื่อวัดได้ มีจำนวน 51 รายชื่อ จากทั้งหมด 57 รายชื่อ โดยจะไม่ศึกษาวัดที่มีลักษณะเป็นวัดร้าง

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และเว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาและลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ รวมถึงศึกษาวัดมอญในจังหวัดปทุมธานีจากหนังสือปทุมราชมัญญธานี และหนังสือประวัติวัด

ที่วราชอาณาจักร เล่ม 2 ของกระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา (2526) นอกจากนี้ยังศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อทั้งการตั้งชื่อวัด การตั้งชื่อบุคคล การตั้งชื่อสถานที่ การตั้งชื่อของสิ่งต่าง ๆ เช่น การตั้งชื่อผ้า การตั้งชื่อพืช เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

4.2 เก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 รวบรวมรายชื่อวัดที่ปรากฏในเขตอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จากบทความเรื่องรายชื่อวัดมอญในประเทศไทย ในหนังสือปทุมรามัญญธานี ซึ่งจะต้องเป็นวัดมอญที่สามารถสืบค้นที่มาของวัดได้ พบว่ามีจำนวน 51 รายชื่อ

4.2.2 ลงพื้นที่ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัดนั้น ๆ ได้แก่ เจ้าอาวาส พระสงฆ์ แม่ชี เจ้าหน้าที่ของวัด กำนัน และนักวิชาการ

4.3 วิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลรายชื่อวัดทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

4.3.1 วิเคราะห์ที่มาของการตั้งชื่อวัดโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาจัดกลุ่มที่มาของชื่อ เช่น **วัดดอกไม้** ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่าเป็นการตั้งชื่อวัดตามชื่อของผู้ที่ถวายที่ดิน นั่นคือ นายดอกไม้ ว่างคุณเสน ผู้วิจัยจึงจัดให้วัดดอกไม้อยู่ในกลุ่มการตั้งชื่อวัดตามชื่อหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ **วัดเจดีย์ทอง** ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่าตั้งชื่อวัดตามเจดีย์ที่มีลักษณะสีทอง ผู้วิจัยจึงจัดให้วัดเจดีย์ทองอยู่ในกลุ่มการตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้าง

4.3.2 วิเคราะห์ค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อวัดโดยวิเคราะห์จากผลการวิจัยที่มาของชื่อวัดในข้อ 4.3.1 ประกอบกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญ

4.4 เรียบเรียงข้อมูล เสนอผลการวิเคราะห์

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยยึดข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื้อหาของผลการวิจัยมี 2 ประเด็น ได้แก่ ที่มาของชื่อวัดมอญ และค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อวัดมอญ

4.5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

การศึกษากการตั้งชื่อวัดมอญในอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือที่มาของชื่อวัดมอญ ส่วนที่สองคือค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนจากชื่อวัดมอญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษาชื่อวัดมอญจำนวน 51 รายชื่อ ปรากฏกลุ่มที่มาของชื่อวัดมีจำนวน 9 กลุ่ม ดังนี้

5.1.1 การตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้ง หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่แสดงถึงการนำชื่อของชุมชน ตำบล หรือสถานที่ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่เดียวกับวัดมาตั้งเป็นชื่อวัด เช่น คำว่าตลาด ลาน(ข้าว) สวน จากการศึกษารายชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 18 รายชื่อ ดังนี้

1) วัดบางพูน	ตั้งชื่อวัดตามชื่อท้องถิ่นที่วัดตั้งอยู่ นั่นคือ ตำบลบางพูน
2) วัดหน้าไม้	ตั้งชื่อวัดตามชื่อท้องถิ่นที่วัดตั้งอยู่ นั่นคือ ตำบลหน้าไม้

- 3) วัดบัวหลวง ตั้งชื่อวัดให้สอดคล้องกับความหมายของชื่อจังหวัด นั่นคือ ปทุมธานี คำว่า “ปทุม” หมายถึง ดอกบัวหลวง
- 4) วัดปทุมทอง ตั้งชื่อวัดตามชื่อของจังหวัดปทุมธานีซึ่งเป็นพื้นที่ที่วัดตั้งอยู่
- 5) วัดสามโคก ตั้งชื่อวัดตามชื่อท้องถิ่นที่ตั้งวัด นั่นคือ ตำบลสามโคก
- 6) วัดบางเดื่อ ตั้งชื่อวัดตามชื่อท้องถิ่นที่ตั้งวัด นั่นคือ ตำบลบางเดื่อ
- 7) วัดบางตะไนย์ ตั้งชื่อวัดตามชื่อท้องถิ่นที่ตั้งวัด นั่นคือ ชุมชนบางตะไนย์ คำว่า ตะไนย์ เพี้ยนเสียงมาจากภาษามอญที่ว่า คะนาย แปลว่า ต้นข่อย เนื่องจากพื้นที่นี้มีต้นข่อยอยู่เป็นจำนวนมาก
- 8) วัดบางคูวัดนอก ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองที่อยู่บริเวณวัด นั่นคือ คลองบางคูวัด และตำแหน่งของวัดอยู่ไกลจากลำคลอง
- 9) วัดบางคูวัดกลาง ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองที่อยู่บริเวณวัด นั่นคือ คลองบางคูวัด และวัดตั้งอยู่ในตำแหน่งตรงกลางระหว่างวัดบางคูวัดในกับวัดบางคูวัดนอก

- 10) วัดบางเตยนอก ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองที่อยู่บริเวณวัด นั่นคือ คลองบางเตย และตำแหน่งของวัดอยู่ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยา ไกลจากลำคลอง
- 11) วัดบางเตยกลาง ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองที่อยู่บริเวณวัด นั่นคือ คลองบางเตย และตำแหน่งของวัดอยู่ตรงกลางระหว่างวัดบางเตยในกับวัดบางเตยนอก
- 12) วัดบางเตยใน ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองที่อยู่บริเวณวัด นั่นคือ คลองบางเตย และตำแหน่งของวัดอยู่ติดกับลำคลอง
- 13) วัดสังลาน ตั้งชื่อวัดตามสถานที่ที่แต่เดิมพื้นที่วัดเป็นลานตากข้าวของชาวบ้าน โดยชื่อวัดปรากฏคำว่า “สัง” หมายถึง ดีหรือพร้อม ส่วนคำว่า “ลาน” หมายถึง บริเวณที่เป็นที่ราบ ในที่นี้หมายถึง ลานตากข้าว
- 14) วัดตลาดเหนือ ตั้งชื่อวัดตามสถานที่ที่ในอดีตบริเวณที่ตั้งวัดอยู่ใกล้กับตลาดน้ำ และตั้งอยู่ทางทิศเหนือของตลาด
- 15) วัดตลาดใต้ ตั้งชื่อวัดตามสถานที่ที่ในอดีตบริเวณที่ตั้งวัดอยู่ใกล้กับตลาดน้ำ และตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตลาด
- 16) วัดสวนมะม่วง ตั้งชื่อวัดตามสถานที่ที่ในอดีตบริเวณที่ตั้งวัดเป็นสวนมะม่วง

17) วัดบางนา ตั้งชื่อวัดตามสถานที่ที่ในอดีตบริเวณที่ตั้งวัดเป็น
ฝึนนา

18) วัดท้ายเกาะใหญ่ ตั้งชื่อวัดตามตำแหน่งที่ตั้งวัด ซึ่งทางทิศเหนือของ
วัดมีลักษณะเป็นเกาะขนาดใหญ่

5.1.2 การตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้าง หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่
แสดงถึงสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น จากการศึกษาพบชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว
จำนวน 7 รายชื่อ ดังนี้

- 1) วัดโบสถ์ ตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้างภายในวัด นั่นคือ โบสถ์
- 2) วัดศาลเจ้า ตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้างคือศาล ซึ่งสร้างเพื่อ
บูชาพระภิกษุมอญ และถือเป็นที่ตั้งสถิตของ
สิ่งศักดิ์สิทธิ์
- 3) วัดเจดีย์ทอง ตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ภายในวัดและเป็น
สิ่งที่มีความสำคัญคือเจดีย์ที่มีลักษณะเป็นสีทอง
- 4) วัดเจดีย์หอย ตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ภายในวัดและเป็น
สิ่งที่มีความสำคัญคือเจดีย์ ซึ่งเป็นการนำซากหอย
โบราณจำนวนมากมาก่อเป็นเจดีย์

5) วัดบางกุฎีทอง	ตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ภายในวัดคือกุฎี หมายถึง ที่อยู่ของพระสงฆ์ เดิมวัดนี้มีชื่อว่าวัดบางกุฎีมอญ ภายหลังเพี้ยนเสียงเป็น วัดบางกุฎีทอง
6) วัดฉาง	ตั้งชื่อวัดตามที่ใช้เก็บเสบียงหรือเก็บข้าวของชาวบ้านคือยุ้งฉาง
7) วัดศาลาแดงเหนือ	ตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้างที่อยู่บริเวณวัดคือศาลาที่มีหลังคาเป็นสีแดง

5.1.3 การตั้งชื่อวัดตามชื่อหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่เป็นชื่อของบุคคลที่มีความสำคัญต่อวัด กล่าวคือ บุคคลนั้นเป็นผู้ถวายที่ดิน เป็นผู้สร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์วัด หรือปรากฏคำศัพท์ที่มีความหมายเกี่ยวกับกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับวัด จากการศึกษาพบชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 7 รายชื่อ ดังนี้

1) วัดดอกไม้	ตั้งชื่อวัดตามชื่อของผู้ที่ถวายที่ดิน ได้แก่ นายดอกไม้ รางคุณเสน
2) วัดบัวแก้วเกษร	ตั้งชื่อวัดให้ใกล้เคียงกับนามสกุลของผู้ที่ถวายที่ดิน และดำเนินการสร้างวัด ได้แก่ นายอ่อง การเกษ โดยมีความคล้ายคลึงกันบางส่วนระหว่าง “เกษร” และ “เกษ” ใน “การเกษ” และเติมศัพท์คำว่า บัวแก้ว ให้สอดคล้องกับคำว่า เกษร

- 3) วัดสุวรรณจินดาราม ตั้งชื่อวัดตามชื่อของผู้ริเริ่มการสร้างวัด ได้แก่ นายทองคำ เนินกร่าง ซึ่งสอดคล้องกับคำว่า “สุวรรณ” ที่แปลว่า ทอง ส่วนจินดา แปลว่า เครื่องประดับ
- 4) วัดชินวรารามวรวิหาร ตั้งชื่อวัดตามชื่อของผู้ปฏิสังขรณ์วัดคือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
- 5) วัดโพธิ์ฟ้า ตั้งชื่อวัดเพื่อแสดงถึงกลุ่มของชาวบ้านที่มีความศรัทธาทงพระพุทธรูปศาสนา ร่วมใจกันสร้างวัดขึ้นมา
- 6) วัดราษฎร์ศรัทธาทำ ตั้งชื่อวัดเพื่อแสดงถึงกลุ่มคนที่มีความศรัทธาร่วมแรงร่วมใจกันสร้างวัด
- 7) วัดสองพี่น้อง ตั้งชื่อวัดเพื่อแสดงถึงกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้สร้างวัดซึ่งเป็นชายสองคนที่มีความสัมพันธ์เป็นพี่น้องกัน

5.1.4 การตั้งชื่อวัดตามสถานที่สำคัญ หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่แสดงถึงสถานที่ที่มีความสำคัญต่อชาวมอญ และเป็นชื่อถิ่นฐานเดิมก่อนการอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย จากการศึกษาพบชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 4 รายชื่อดังนี้

- 1) วัดเกาะเกรียง ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้านเกาะเกรียงซึ่งอยู่ในเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า

- 2) วัดหงษ์ปทุมवास ตั้งชื่อวัดตามชื่อเมืองในประเทศพม่า ในอดีตมีชาวมอญอพยพหนีสงครามมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระเจ้ากรุงธนบุรี จึงได้ตั้งชื่อวัดที่มีคำว่า “หงษ์” ซึ่งหมายถึงเมืองหงสาวดี อันเป็นเมืองหลวงของชาวมอญ ส่วนคำว่า ปทุมवास หมายถึงอารามที่อยู่ในจังหวัดปทุมธานี
- 3) วัดเมตารังค์ ตั้งชื่อวัดตามสถานที่เดิมที่ชาวมอญเคยอาศัยอยู่ตามประวัติศาสตร์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้เสด็จผ่านแม่น้ำสะโตง ประเทศพม่า และได้กวาดต้อนชาวมอญที่มีถิ่นฐานบริเวณนั้นมาด้วยภายหลังเมื่ออพยพเข้ามาแล้วจึงได้สร้างวัดและตั้งชื่อวัดเป็นภาษามอญว่า “ปียะตังค์” หมายถึงแม่น้ำสะโตง ต่อมาเกิดการเพี้ยนเสียงกลายเป็น “เมตารังค์” ในปัจจุบัน
- 4) วัดสำแล ตั้งชื่อวัดตามชื่อวัดที่อยู่ในรัฐมอญ หรือประเทศพม่าในปัจจุบัน

5.1.5 การตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่แสดงถึงความเป็นมงคล ความดี ความงาม จากการศึกษาพบชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 4 รายชื่อ ดังนี้

- 1) วัดดาวดึงษ์ ตั้งชื่อวัดตามชื่อของสวรรค์ชั้นที่ 2 คือดาวดึงษ์ ซึ่งเป็นลักษณะชื่อที่เป็นสิริมงคล

- 2) วัดโสภาราม ตั้งชื่อวัดตามความหมายที่เป็นมงคลกับวัด คำว่า “โสภา” หมายถึง ความงาม ชื่อวัดนี้จึงหมายถึง อารามที่มีความงดงาม
- 3) วัดสามัคคิยาราม ตั้งชื่อวัดตามความหมายที่แสดงถึงความพร้อมเพรียง ความร่วมมือร่วมใจกัน จึงหมายถึงอารามแห่งความ สามัคคี
- 4) วัดบ่อเงิน ตั้งชื่อวัดตามความหมายที่เป็นมงคล หมายถึง บ่อให้เงิน เนื่องจากลักษณะบริเวณวัดที่เป็น พื้นที่ราบลุ่ม ซึ่งเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม เปรียบเสมือนเป็นแหล่งทำเงินให้คนในชุมชน

5.1.6 การตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้ หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่แสดงถึงชื่อต้นไม้ ดอกไม้ หรือผลไม้ จากการศึกษาพบชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 4 รายชื่อ ดังนี้

- 1) วัดสะแก ตั้งชื่อวัดตามชื่อของต้นสะแกซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่บริเวณวัดเป็นจำนวนมาก
- 2) วัดจันทน์กะพ้อ ตั้งชื่อวัดตามชื่อของต้นจันทน์กะพ้อซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่บริเวณวัดอยู่เป็นจำนวนมาก และชาวมอญถือว่าพันธุ์ไม้นี้เป็นไม้มงคล

- 3) วัดมะขาม ตั้งชื่อวัดตามชื่อของต้นมะขามซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่บริเวณวัดเป็นจำนวนมาก
- 4) วัดบางโพธิ์ใน ตั้งชื่อวัดตามชื่อของต้นโพธิ์ขนาดใหญ่ที่ปลูกอยู่บริเวณวัด และตำแหน่งที่ตั้งวัดอยู่ติดกับลำคลอง

5.1.7 การตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏคำศัพท์ที่บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติบริเวณวัด จากการศึกษาพบชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 3 รายชื่อ ดังนี้

- 1) วัดเกริน ตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศของวัดที่อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ โดยที่คำว่า “เกริน” เป็นการเพี้ยนเสียงมาจากภาษาอณูที่ว่า “แพเกรอะ” หมายถึง พื้นที่ที่มีน้ำล้อมรอบ ฉะนั้นจึงหมายความว่าลักษณะที่ตั้งของวัดแวดล้อมไปด้วยแหล่งน้ำทั้งแม่น้ำและลำคลอง
- 2) วัดหนองปรัง ตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศของวัดที่แต่เดิมมีหนองน้ำขนาดใหญ่ และมีต้นปรังอยู่ริมหนองน้ำนั้น
- 3) วัดอัมพวราราม ตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศของวัดที่อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ คำว่า “อัมพุ” หมายถึง น้ำ ฉะนั้นชื่อวัดนี้จึงหมายถึงอารามที่ตั้งอยู่ใกล้กับน้ำ

5.1.8 การตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์สำคัญ หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏ คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าหรือเหตุการณ์สำคัญในอดีต จึงนำมาตั้งเป็นชื่อวัด จากการศึกษารายชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าว จำนวน 3 รายชื่อ ดังนี้

- 1) วัดน้ำวน ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ที่มีชาวมอญชื่อสมิง รามสิทธิ มีอาชีพล่องแพนำซุงไม้สักมาขาย เกิดแพ แตกบริเวณที่เป็นน้ำวนซึ่งเป็นพื้นที่หน้าวัดในปัจจุบัน จึงบนบานศาลกล่าวว่าจะหากผ่านพ้นอุปสรรคนี้ไปได้จะสร้างวัดขึ้น
- 2) วัดตำหนัก ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เสด็จมายังเมืองสามโคก และได้เสด็จประทับพลับพลาอยู่ที่วัด จึงได้เริ่มใช้ชื่อวัดว่าตำหนักตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา
- 3) วัดโพธิ์เลื่อน ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ที่ชาวบ้านได้เคลื่อนย้ายต้นโพธิ์ขนาดใหญ่ ซึ่งเดิมอยู่ทางทิศเหนือของวัดมาปลูกไว้ด้านหลังของพระอุโบสถ

5.1.9 การตั้งชื่อวัดให้สัมพันธ์กับชื่อวัดอื่น หมายถึง ชื่อของวัดปรากฏ คำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกับชื่อวัดที่มีอยู่ก่อนแล้ว จากการศึกษารายชื่อวัดที่มีลักษณะดังกล่าวเพียง 1 รายชื่อ ดังนี้

- วัดบ่อทอง ตั้งชื่อวัดให้สอดคล้องกับชื่อวัดที่ตั้งมาก่อนที่จะก่อตั้งวัดนี้ คือ วัดบ่อเงิน

จากการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานีสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ตารางแสดงความถี่และร้อยละของที่มาของชื่อวัด

ที่	ที่มาของชื่อวัด	จำนวน	ร้อยละ
1	การตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้ง	18	35.30
2	การตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้าง	7	13.73
3	การตั้งชื่อวัดตามชื่อหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ	7	13.73
4	การตั้งชื่อวัดตามสถานที่สำคัญ	4	7.84
5	การตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล	4	7.84
6	การตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้	4	7.84
7	การตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ	3	5.88
8	การตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์สำคัญ	3	5.88
9	การตั้งชื่อวัดให้สัมพันธ์กับชื่อวัดอื่น	1	1.96
รวม		51	100.00

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานีตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้งมากที่สุดจำนวน 18 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.30 รองลงมาเป็นการตั้งชื่อวัดตามการตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้าง และการตั้งชื่อวัดตามชื่อหรือกลุ่มบุคคลสำคัญมีจำนวนเท่ากัน คือ 7 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.73 ส่วนการตั้งชื่อวัดตามสถานที่สำคัญ การตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล และการตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้มีจำนวนเท่ากัน คือ 4 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.84 การตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ และการตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์สำคัญมีจำนวนเท่ากัน คือ 3 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.88 และการตั้งชื่อวัดให้สัมพันธ์กับชื่อวัดอื่นพบน้อยที่สุดเพียง 1 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ

1.96 จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้งมีจำนวนมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าวัดกับชุมชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

5.2 ค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

การศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานีทั้ง 51 รายชื่อ ไม่เพียงแต่ทำให้ได้ทราบถึงความเป็นมาของชื่อเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในอำเภอเมือง อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว ที่สะท้อนผ่านชื่อวัดซึ่งพบว่ามี 5 ประการ ได้แก่ 1) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศบริเวณวัด 2) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและสถานที่โดยรอบ 3) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น 4) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญ และ 5) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัด ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

5.2.1 ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศบริเวณวัด

การอพยพของชาวมอญจากประเทศพม่าเข้ามาสู่จังหวัดปทุมธานี เริ่มตั้งแต่สมัยอยุธยา รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พม่าได้ทำสงครามกับจีน ชาวมอญที่อยู่ในพม่าจึงถูกเกณฑ์ให้เข้าร่วมสงคราม แต่ชาวมอญไม่เต็มใจจึงพากันหลบหนีจากเมืองเมาะตะมะเข้ามาสู่กรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนารายณ์จึงโปรดเกล้าฯ ให้ครอบครัวชาวมอญประมาณ 10,000 คน ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่สามโคก เมืองปทุมธานี ต่อมาสมัยกรุงธนบุรี ชาวมอญได้อพยพอีกครั้งโดยมีพระยาเจ่งหัวหนากลุ่มชาวมอญ สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้โปรดเกล้าฯ ให้ครอบครัวชาวมอญจำนวนประมาณ 30,000 คน ไปตั้งภูมิลำเนาที่ปากเกร็ด เมืองนนทบุรี และสามโคก เมืองปทุมธานี และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ชาวมอญในประเทศพม่าถูกกดขี่ทารุณเป็นอันมาก จึงได้อพยพเข้ามายังชายแดนไทย พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญทั้งหมดที่อยู่เมืองกาญจนบุรีและเมืองตากมาตั้งบ้านเรือน

ที่เมืองปทุมธานี เมืองนนทบุรี และนครเขื่อนขันธ์ (โสภณ นิไชโยค, 2547, น. 152-153)

เมื่อชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแล้ว ไม่ว่าจะเป็นสมัยใด ก็ได้รับการต้อนรับจากทางการไทยเป็นอย่างดี โดยจัดให้ชาวมอญไปตั้งบ้านเรือนในที่ที่เหมาะสม ส่วนใหญ่มักจะเป็นบริเวณลุ่มแม่น้ำ ซึ่งใกล้เคียงกับถิ่นฐานเดิมของชาวมอญที่เคยอยู่อาศัยมาก่อนการอพยพ (สุภรณ์ โอเจริญ, 2551, น. 24) สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ชาวมอญที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานีที่กล่าวว่าชาวมอญมักจะอยู่รวมกลุ่มกันเป็นชุมชน และตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวมอญ เนื่องจากสะดวกในการคมนาคม อีกทั้งชาวมอญนิยมประกอบอาชีพค้าขาย จึงใช้เรือเป็นพาหนะในการซื้อขายสินค้า

นอกจากการสร้างบ้านเรือนแล้ว ชาวมอญยังสร้างวัดไว้ท่ามกลางชุมชน เพราะชาวมอญมีความเลื่อมใสศรัทธาและเคร่งครัดในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ทำให้ลักษณะภูมิประเทศบริเวณวัดมอญมักจะอยู่ริมน้ำเช่นเดียวกัน ดังที่ปรากฏในชื่อวัดมอญ เช่น วัดเกริน วัดหนองปรัง วัดอัมพวราราม แม้ว่าชื่อวัดที่แสดงถึงสภาพแวดล้อมของวัดที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำมีเพียง 3 รายชื่อ แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยสังเกตว่าโดยส่วนใหญ่วัดมอญจะตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำหรือลำคลอง

5.2.2 ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและสถานที่โดยรอบ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันวัดยังคงเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญและมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นในสังคมของชาวมอญ นอกจากวัดจะเป็นที่พักอาศัยของพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนาแล้ว วัดมอญบางแห่งยังเป็นสถานที่ใช้สำหรับศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณรอีกด้วย นอกจากนี้วัดยังถือเป็น

ศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคมและเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่ใช้สถานที่แห่งนี้ในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างการสวดมนต์ ทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนา

ด้วยวัดกับชุมชนมีความเกี่ยวข้องกันดังที่ได้กล่าวข้างต้น และวัดถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งของชุมชน เมื่อมีชุมชนมอญจะต้องมีวัดมอญด้วยเช่นเดียวกัน จึงสังเกตได้ว่าชื่อวัดมอญหลายแห่งมีชื่อเดียวกับชื่อชุมชนหรือตำบลที่วัดตั้งอยู่ รวมทั้งยังปรากฏชื่อวัดมอญที่ใช้ชื่อเดียวกับชื่อสถานที่ที่มีอยู่ในชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก ดังที่ผลการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี ที่พบว่าชื่อวัดที่มาจากชื่อสถานที่ในบริเวณที่ตั้งปรากฏมากที่สุดจำนวน 18 รายชื่อ เช่น วัดสามโคก ที่ตั้งชื่อตามตำบลสามโคก วัดบางพูน ที่ตั้งชื่อตามตำบลบางพูน วัดปทุมทอง ที่ตั้งชื่อตามจังหวัดปทุมธานี วัดบางคูวัดนอก ที่ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองบางคูวัด วัดบางเตยนอก ที่ตั้งชื่อวัดตามชื่อคลองบางเตย

การนำชื่อเรียกสถานที่ที่อยู่รอบตัวมาตั้งเป็นชื่อวัดมอญเป็นจำนวนมาก เช่นนี้ ไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเรียบง่ายในการตั้งชื่อ ความสะดวกในการเรียกชื่อวัด ความง่ายต่อการจดจำชื่อวัด เพราะชื่อวัดเป็นชื่อเดียวกันกับชื่อเรียกที่มีอยู่ในท้องถิ่น และคนในชุมชนรู้จัก การตั้งชื่อวัดจึงไม่จำเป็นต้องใช้ชื่อที่พิเศษ นอกจากนี้ยังถือเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่าวัดอยู่ในท้องถิ่นหรือชุมชนใดอีกด้วย

5.2.3 ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

นอกจากชื่อวัดจะช่วยจำแนกวัดแต่ละวัดออกจากกันแล้ว ยังสามารถบ่งบอกถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นนั้นได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญสะท้อนข้อมูลทางประวัติศาสตร์ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

1) สภาพท้องถิ่นในอดีต

ที่มาของชื่อวัดมอญปรากฏการตั้งชื่อวัดตามลักษณะพื้นที่เดิมในอดีต ซึ่งไม่ปรากฏสถานที่นั้นแล้วในปัจจุบัน เช่น วัดตลาดเหนือ วัดตลาดใต้ อยู่ในตำบล

บางชะแยง การตั้งชื่อวัดดังกล่าวมาจากที่ในอดีตบริเวณวัดเป็นตลาดน้ำ ผู้คนส่วนใหญ่ซื้อขายสินค้าทางเรือ เมื่อก่อตั้งวัดจึงตั้งชื่อตามสถานที่ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับวัดวัดบางนา อยู่ในตำบลบางโพธิ์เหนือ ซึ่งพื้นที่เดิมก่อนก่อตั้งวัดมีลักษณะเป็นผืนนา วัดสังลาน อยู่ในตำบลบางกะดี พื้นที่เดิมก่อนก่อตั้งวัดเป็นลานตากข้าว ในอดีตเมื่อชาวบ้านเกี่ยวข้าวเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะนำข้าวมาตากไว้ที่ลานตากข้าว ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่ที่วัดก่อตั้งอยู่ จากการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญสะท้อนให้เห็นภาพสถานที่ของชุมชนในอดีต รวมถึงสะท้อนวิถีชีวิตของคนในชุมชนอีกด้วย

2) เหตุการณ์สำคัญในอดีต

ที่มาของชื่อวัดปรากฏการตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัดในอดีต เช่น วัดน่านวน ที่ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสมิงรามสิทธิ ผู้สร้างวัดน่านวน โดยในอดีตมีน่านวนบริเวณหน้าวัด เป็นเหตุให้แพของผู้สร้างวัดแตก วัดโพธิ์เลือน ที่ตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์การเคลื่อนย้ายต้นไม้สำคัญของวัด ฉะนั้นผลการวิจัยที่มาของชื่อวัดจึงฉายภาพให้เห็นถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี

5.2.4 ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญ

ลักษณะนิสัยที่โดดเด่นประการหนึ่งของชาวมอญ คือ การยึดหลักทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนของชีวิต ชอบถือศีลทำบุญ และเชื่อว่าศาสนาพุทธคือสิ่งสูงสุดในชีวิต ถ้ามีศาสนาไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจะส่งผลดีทั้งชาตินี้และชาติหน้า (สุจิตรา เปลียนรุ่ง, 2553, น. 398)

ชาวมอญมีคติความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาว่าการสร้างวัดจะได้บุญกุศลมากและส่งผลให้เกิดความดีงามในชีวิต รวมทั้งการสร้างวัดยังทำให้มีสถานที่เพื่อปฏิบัติศาสนกิจและถือเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนา ดังนั้นผู้ที่มีคุณูปการต่อวัด เช่น ผู้ที่ถวายที่ดินของตนเพื่อสร้างวัด ผู้ดำเนินการสร้างวัด หรือผู้บูรณะปฏิสังขรณ์วัด จะได้รับการยกย่องโดยนำชื่อของบุคคลเหล่านั้นมาตั้งเป็นชื่อวัด เช่น วัดดอกไม้ ตั้งชื่อวัดเพื่อให้เกียรติแก่นายดอกไม้ ลางคุณเสน ผู้ที่ถวายที่ดินเพื่อสร้างวัด วัด

สุวรรณจินดาราม ตั้งชื่อวัดเพื่อเป็นเกียรติและอนุสรณ์แก่นายทองคำ เนินกว้าง ผู้เป็นหัวหน้าคิดริเริ่มที่จะสร้างวัด วัด**ชินวรารามวรวิหาร** เดิมชื่อวัดมะขามใต้ ผู้สร้างเป็นชาวมอญที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดปทุมธานี ไม่ปรากฏชื่อของผู้สร้าง เมื่อครั้งที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราวุธวัฒน สมเด็จพระสังฆราชเจ้า เสด็จไปตรวจวัดในเขตเมืองปทุมธานี จึงได้ทรงปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและปรับปรุงสิ่งก่อสร้างภายในวัดให้มีความงดงามยิ่งขึ้น นอกจากนี้ชื่อวัดมอญยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ศรัทธา ความร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชนในการสร้างวัดให้สำเร็จลุล่วง จึงตั้งชื่อวัดที่มีความหมายเกี่ยวกับกลุ่มบุคคล เช่น วัด**โพธิ์ฟ้า** วัด**ราษฎร์**ศรัทธาทำ

5.2.5 ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัด

จากการศึกษาพบว่าวัดมอญหลายแห่งไม่ได้ใช้ชื่อวัดดังที่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุสำคัญที่จะต้องเปลี่ยนแปลงชื่อวัด อาจเป็นเพราะกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งชื่อวัดจากหน่วยงานราชการ และอิทธิพลของสังคมไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการตั้งชื่อวัดจากหน่วยงานราชการ

สาเหตุประการหนึ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลงชื่อวัดอาจเป็นเพราะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และนโยบายของภาครัฐเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยหลักเกณฑ์ของการตั้งชื่อวัดสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ให้ตั้งชื่อวัดตามชื่อหมู่บ้าน โดยให้ตัดคำว่า “บ้าน” ออก ยกเว้นชื่อหมู่บ้านที่มีพยางค์เดียว ให้ใช้คำว่า “บ้าน” ได้ ประการต่อมา สามารถตั้งชื่อวัดตามชื่อภูเขา ถ้ำ หรืออื่น ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปได้ ประการที่สาม สามารถตั้งชื่อวัดตามชื่อสกุลของผู้ที่ถวายที่ดินหรือชื่อสกุลของพ่อแม่ ประการที่สี่ หากที่ดินที่ตั้งวัดเป็นที่ดินของทางราชการ ถ้าในหนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินระบุชื่อวัด ให้ตั้งชื่อตามชื่อที่ปรากฏในหนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อสร้างวัด ประการที่ห้า กรณีที่ดินที่ตั้งวัดมีเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ก่อนได้รับอนุญาตให้สร้างวัดและตั้งวัด ให้ตั้งชื่อวัดตามชื่อที่ปรากฏในเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน ประการที่หก หากจะตั้งชื่อวัดโดย

ขึ้นต้นว่า “วัดป่า” หรือลงท้าย “วนาราม” ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของวัดที่มีลักษณะเป็นป่า ประการที่เจ็ด ไม่สมควรตั้งชื่อวัดโดยใช้คำว่า “วรวาราม” หรือ วาราม” ต่อท้าย ประการที่แปด การตั้งชื่อวัดไม่ควรเกิน 7 พยางค์ และประการสุดท้าย ชื่อวัดจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการพิจารณาถ้อยแถลงจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (สมชาย สุรชาติวี, 2558)

จะเห็นได้ว่ากฎเกณฑ์จากหน่วยงานราชการมีผลต่อการดำรงรักษาอัตลักษณ์ของชาวมอญ หรือกรณีที่มาของชื่อวัดบางแห่ง เช่น วัดเกริน ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่าเดิมชื่อวัดแพกระยะ แต่นายทะเบียนที่เป็นคนไทยจัดชื่อเป็นวัดเกรินแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของหน่วยงานราชการที่มีผลทำให้วัดต้องเปลี่ยนแปลงชื่อ

2) อิทธิพลของสังคมไทย

จากการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยพบว่าชื่อวัดมอญบางส่วนสัมพันธ์กับชื่อเมือง สถานที่ หรือชื่อของชุมชนในเมืองมอญ ซึ่งเป็นถิ่นฐานเดิมก่อนที่จะอพยพเข้ามาสู่ประเทศไทย เช่น วัดเกาะเกรียง ที่ตั้งชื่อวัดตามชื่อบ้านเกาะเกรียงซึ่งอยู่ในเมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า วัดหงษ์ปทุมมาวาส ที่ตั้งชื่อวัดตามชื่อเมืองหงสาวดี ซึ่งเดิมเคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรมอญ วัดเมตารามย์ ที่ตั้งชื่อวัดตามชื่อถิ่นฐานเดิมที่อยู่บริเวณแม่น้ำสะโตง ประเทศพม่า ลักษณะการตั้งชื่อดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อชาวมอญบางส่วนย้ายถิ่นฐานแล้ว ยังคงแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ผ่านภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด ถือเป็นการสื่อสารความเป็นมอญให้ผู้อื่นได้รับรู้ รวมทั้งยังเป็นการระลึกถึงถิ่นฐานเดิม นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า การตั้งชื่อวัดมอญให้เหมือนกับชื่อถิ่นฐานเดิมที่อยู่ในประเทศพม่า ก็เพราะต้องการจะระลึกถึงคนในครอบครัวที่อยู่ห่างไกลกันคนละประเทศอีกด้วย

แม้ว่าชื่อวัดมอญปรากฏการตั้งชื่อตามถิ่นที่อยู่ก่อนการอพยพเข้าสู่ประเทศไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันกับถิ่นที่อยู่เดิม หรือการใช้ชื่อวัดด้วยภาษามอญแสดงถึงการดำรงเอกลักษณ์ แต่อย่างไรก็ตามพบว่าชื่อวัดมอญที่มีลักษณะดังกล่าว

มีเพียงส่วนน้อย โดยส่วนใหญ่จะปรากฏชื่อวัดมอญเป็นภาษาไทยและภาษาบาลี สันสกฤตในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะการปรับเปลี่ยนชื่อวัด มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ปรับเปลี่ยนภาษา และปรับเปลี่ยนความหมายที่ใช้ตั้งชื่อวัด ซึ่งพบว่าสังคมไทยมีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัดมอญ

ลักษณะแรก การปรับเปลี่ยนภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด พบว่าชื่อเดิมของวัดมอญ จำนวนหนึ่งได้ใช้ชื่อวัดเป็นภาษามอญ เช่น วัด**จันทน์กะพ้อ** มีชื่อเดิมว่า วัดโกว๊ะ แปลว่า ต้นจันทน์กะพ้อ วัด**เมตารังค์** มีชื่อเดิมว่า วัดปีสะตางค์ แปลว่า แม่น้ำสะโตง

ส่วนลักษณะที่สอง การปรับเปลี่ยนความหมายที่ใช้ตั้งชื่อวัด พบว่าชื่อเดิมกับชื่อปัจจุบันของวัดมอญมีความหมายแตกต่างกัน ซึ่งค่านิยมแบบไทยเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชื่อวัดมอญ เช่น วัด**สามัคคิยาราม** มีชื่อเดิมว่า วัดเมียง เพี้ยนจากภาษามอญว่าปาดเหม้ง “ปาด” แปลว่าวงปีพาทย์ มอญ “เหม้ง” แปลว่ารอคอย จึงหมายถึง การรอคอยวงปีพาทย์มอญ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงชื่อใหม่ที่มีความหมายสื่อถึงความดีงาม วัด**โสภาราม** เดิมชื่อวัดบางโพธิ์นอก ในอดีตวัดมีลักษณะทรวดโถมคล้ายวัดร้าง ภายหลังได้บูรณะและเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่ให้เป็นมงคลกับวัดว่า วัดโสภาราม หรือวัด**บ่อเงิน** เดิมชื่อวัดลาด ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงชื่อที่สื่อถึงความเป็นสิริมงคลกับวัด

จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการถูกกลืนกลายให้เข้ากับสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษาที่ปรับเปลี่ยนชื่อวัดมอญจากภาษามอญเป็นภาษาไทย เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมไทย อีกทั้งเพื่อความสะดวกในการออกเสียงของคนไทย เนื่องจากภาษาไทยและภาษามอญเป็นภาษาต่างตระกูลกัน กล่าวคือภาษาไทยอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลไท ส่วนภาษามอญอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก หากคนไทยเรียกชื่อวัดที่เป็นภาษามอญ อาจเกิดความลำบากในการออกเสียง หรือเรื่องคติความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลของค่านิยมแบบไทยสมัยใหม่ที่นิยมเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคล ทำให้ชื่อวัดมอญได้ปรับเปลี่ยนเพราะค่านิยมดังกล่าว สอดคล้องกับที่สุภรณ์ โอเจริญ

(2541, น. 297) ได้กล่าวไว้ว่าในระยะแรกที่ชาวมอญยังคงรวมกลุ่มกันอย่างหนาแน่น แต่ด้วยอุปสรรคทางด้านภาษาและสภาพภูมิศาสตร์ ทำให้ชาวมอญติดต่อกับสังคมภายนอกน้อยมาก ต่อมาเมื่อมีผู้อพยพเข้ามาเพิ่มขึ้น จึงมีการขยายชุมชนออกไป โดยเริ่มติดต่อกับสังคมภายนอกมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

6. บทสรุปและอภิปรายผล

6.1 ที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

ผลการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญจำนวน 51 รายชื่อ พบว่ามี 9 กลุ่ม ได้แก่ 1) การตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้ง 2) การตั้งชื่อวัดตามสิ่งปลูกสร้าง 3) การตั้งชื่อวัดตามชื่อหรือกลุ่มบุคคลสำคัญ 4) การตั้งชื่อวัดตามสถานที่สำคัญ 5) การตั้งชื่อวัดตามความเป็นสิริมงคล 6) การตั้งชื่อวัดตามชื่อพันธุ์ไม้ 7) การตั้งชื่อวัดตามสภาพภูมิประเทศ 8) การตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์สำคัญ และ 9) การตั้งชื่อให้สัมพันธ์กับชื่อวัดอื่น โดยพบว่าการตั้งชื่อวัดตามสถานที่ในบริเวณที่ตั้งเป็นลักษณะที่ปรากฏมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงค่านิยมในการตั้งชื่อวัดที่ให้ความสำคัญกับสถานที่ที่อยู่ในชุมชนและเป็นที่รู้จักกันทั่วไป อย่างไรก็ตามพบว่ามีวัดมอญจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถหาที่มาของการตั้งชื่อวัดได้ เนื่องจากบางวัดมีอายุเก่าแก่มาก คนรุ่นเก่าที่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับวัดก็เสียชีวิต หรือไม่ได้จดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของชื่อวัด หรือบางกรณีพบว่าเจ้าอาวาสเพิ่งย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่นจึงไม่สามารถให้ข้อมูลที่มาของชื่อวัดได้ เช่น วัดโคก ที่อยู่ในอำเภอมะนัง วัดพลับสุทธารวาส ที่อยู่ในอำเภอสสามโคก

ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อวัดพบว่าผลการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานีสอดคล้องกับที่มาของการตั้งชื่อวัดในงานวิจัยเรื่องอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของนฤมล ตุงคะโหด (2547) ที่ศึกษาการตั้งชื่อวัดใน

พุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีหลายลักษณะ คือ ตั้งชื่อวัดตามชื่อบุคคล ตั้งชื่อตามสภาพแวดล้อมบริเวณวัดหรือสิ่งที่มีอยู่ภายในวัด ตั้งชื่อตามตำแหน่งหรือตำบลที่วัดนั้นตั้งอยู่ ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของพระมหาสุววรรณ เกษจันทร์ (2548) ที่ศึกษาภูมินามของวัดเฉพาะในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่าวัดในพื้นที่ดังกล่าวได้ตั้งชื่อวัดตามชื่อบุคคล สกุล และบรรดาศักดิ์ ตั้งชื่อตามชื่อศาสนสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตั้งชื่อตามพันธุ์ไม้ในท้องถิ่น ตั้งชื่อตามเหตุการณ์หรือตำนาน ตั้งชื่อตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ ตั้งชื่อตามสิ่งก่อสร้างและสถานที่ในท้องถิ่น ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพและเครื่องมือ และตั้งชื่อตามตำแหน่งที่ตั้ง ลักษณะที่มาของการตั้งชื่อวัดที่มีร่วมกันเช่นนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผลมาจากการกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับการตั้งชื่อวัดของทางราชการ วิถีชีวิตของผู้คนในอดีตที่ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว รวมถึงมีความนิยมเกี่ยวกับการยกย่องและให้เกียรติบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งวัด

สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ งานวิจัยของวนิดา ตรีสวัสดิ์ (2561) ที่ศึกษาการตั้งชื่อวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาของงานวิจัยดังกล่าวพบว่าชื่อวัดสะท้อนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่อำเภอโพธาราม ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นชาวมอญ และการศึกษาที่มาของชื่อวัดในชุมชนมอญสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือ ที่มาของการตั้งชื่อวัดมอญในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ตั้งชื่อตามชื่อหมู่บ้าน ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ตั้งชื่อตามชื่อตำบล และตั้งชื่อตามเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่าแม้ว่าชาวมอญจะอาศัยในพื้นที่ต่างถิ่นฐานกัน แต่ก็ยังมีบทบาทในการตั้งชื่อวัดที่คล้ายคลึงกัน

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่มาของชื่อวัดมอญไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อวัดในบางส่วน เช่น งานวิจัยของพระมหาสุววรรณ เกษจันทร์ (2548) ที่กล่าวข้างต้นปรากฏที่มาของการตั้งชื่อวัดตามการประกอบอาชีพและเครื่องมือ งานวิจัยของจักรกฤษณ์ อุตุ้ม (2559) ที่ศึกษาภูมินามวัดในจังหวัดอุดรธานี

ปรากฏที่มาของการตั้งชื่อวัดเกี่ยวกับสัตว์ และการตั้งชื่อวัดตามกิริยาอาการ ซึ่งลักษณะที่มาของการตั้งชื่อเหล่านี้ไม่ปรากฏในที่มาของการตั้งชื่อวัดมอญ ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะมโนทัศน์เกี่ยวกับการตั้งชื่อวัดมอญของคนในชุมชนที่ให้ความสำคัญกับสถานที่ สภาพแวดล้อมรอบตัว บุคคลสำคัญ และความเป็นสิริมงคลมากกว่าเรื่องดังกล่าว

6.2 ค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี

ผลการศึกษาค่านิยมและวัฒนธรรมที่สะท้อนผ่านชื่อวัดมอญในจังหวัดปทุมธานี พบว่ามี 5 ประการ ได้แก่ 1) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิประเทศบริเวณวัด ซึ่งพบว่าบริเวณที่ตั้งวัดมักจะอยู่ใกล้กับแหล่งน้ำ 2) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดและสถานที่โดยรอบ พบว่าชื่อวัดมอญหลายแห่งนำชื่อเรียกสถานที่ที่อยู่บริเวณเดียวกับวัดมาตั้งเป็นชื่อ อันแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นระหว่างวัดกับชุมชน รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายและความสะดวกในการเรียกชื่อ 3) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ปรากฏการตั้งชื่อวัดมอญตามลักษณะท้องถิ่นในอดีต รวมถึงการตั้งชื่อวัดตามเหตุการณ์ที่เคยเกิดในสมัยก่อน สะท้อนให้เห็นถึงร่องรอยทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี 4) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นถึงการยกย่องเชิดชูบุคคลสำคัญ ปรากฏการตั้งชื่อวัดมอญตามชื่อของบุคคลหรือมีความหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในการก่อตั้งวัด แสดงให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับการยกย่องให้เกียรติบุคคลที่มีคุณูปการต่อวัด และ 5) ชื่อวัดสะท้อนให้เห็นอิทธิพลที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนชื่อวัด ปรากฏการเปลี่ยนแปลงชื่อวัดมอญ เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมไทยและยึดถือตามหลักเกณฑ์การตั้งชื่อของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่าค่านิยมและความเชื่อที่สะท้อนจากชื่อวัดมอญสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อในสังคมไทยอย่างความเชื่อเรื่องการสร้างวัดที่จะส่งผลให้

บุคคลนั้นมีกุศลผลบุญในภพภาคหน้า และคนในสังคมไทยก็มีค่านิยมเรื่องการยกย่องเชิดชูบุคคลที่มีความสำคัญต่อวัดเช่นเดียวกัน รวมทั้งในปัจจุบันสังคมของชาวมอญได้รับอิทธิพลจากสังคมไทยอยู่เรื่อยมา ดังปรากฏการปรับเปลี่ยนชื่อวัดมอญที่มีการตั้งชื่อด้วยการใช้ภาษามอญมีจำนวนน้อยลง รวมทั้งการได้รับค่านิยมการตั้งชื่อแบบไทยที่ให้ความสำคัญกับความเป็นสิริมงคล สอดคล้องกับงานวิจัยของกุสุมาสู่มมาตร (2552) ที่ศึกษาการปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสาเหตุประการหนึ่งของการปรับเปลี่ยนชื่อวัดมาจากคนในชุมชนเห็นความสำคัญของความเป็นสิริมงคลมากขึ้นและค่านิยมชื่อวัดที่ไพเราะ

การศึกษาค้นคว้าตั้งชื่อมอญในจังหวัดปทุมธานีสะท้อนให้เห็นว่าวัดมีความสำคัญอย่างมากต่อชนชาติมอญ และชื่อวัดก็ทำหน้าที่ฉายภาพลักษณะทางภูมิศาสตร์ในพื้นที่ เรื่องราวในอดีต ค่านิยม ความเชื่อ ผ่านภาษาที่ใช้ตั้งชื่อวัด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการลดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา. (2526). *ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 2*. โรงพิมพ์การศาสนา.
- กุสุมา สุ่มมาตร. (2552). *การปรับเปลี่ยนชื่อวัดในจังหวัดร้อยเอ็ด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- จักรกฤษณ์ ชุ่ม. (2559). *ภูมินามวัดในจังหวัดอุดรดิติติ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิติติ.
- นฤมล คุณะดิติติ. (2547). *การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาสุววรรณ เกษจันทร. (2548). *การศึกษาวิเคราะห์ภูมินามของวัดในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ แก้วหยก. (2555). *รายชื่อวัดมอญในเมืองไทย*. ใน *ปทุมรามัญญานี* (น. 34-57). ม.ป.พ.
- วนิดา ดิธิสวัสดิ์. (2561). *การตั้งชื่อวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 6: การเกษตรก้าวไกล สังคมไทยยั่งยืน (น. 1277-1285). สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

- วารดา พุ่มผกา, เกียรติศักดิ์ เขียวมั่ง, และบุญเดิม พันธอบ. (2559). ภูมิปัญญาด้านศิลปกรรมของชุมชนไทยเชื้อสายมอญเพื่อออกแบบสื่อการเรียนรู้. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 15(2), 167-174.
- วิระวัลย์ ดีเลิศ, สุทธาสินี วิทยาภรณ์, และชรินทร์ แพทย์ปรีดา. (2564). ภูมินามวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 10(1), 43-54.
- สมชาย สุรชาติ. (23 มีนาคม 2558). *หลักเกณฑ์การตั้งชื่อวัด*.
<https://www.onab.go.th/th/content/category/detail/id/57/iid/2477>
- สำราญ จุช่วย. (2559). *ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สุจิตรา เปลี่ยนรุ่ง. (2553). *การสื่อสารเพื่อสร้าง อารมณ์รักษา และต่อรองอัตลักษณ์ความเป็นมอญของกลุ่มชาวมอญพลัดถิ่นในประเทศไทยท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย (2547). *ภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างจังหวัดเพชรบูรณ์*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2541). *มอญในเมืองไทย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภรณ์ โอเจริญ. (2551). *มอญ: อารยธรรมเริ่มแรกของอุษาคเนย์อัตลักษณ์และชนชาติใน ชาลววิทย เกษตรศิริ (บรรณาธิการ), มอญ-เขมรศึกษา (น. 20-64). มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*.
- โสภณ นิไชโยค. (2547). *80 ปีศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์สุเ็ด คชเสนี: 48 ปี สมาคมไทยรามัญ*. เท็คโปรโมชัน แอนด์ แอดเวอร์ไทซิง.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2558). *ที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี*. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 17(1), 43-55.